

Radosław Botev
ul. Szkolna 49
96-323 Lutkówka

Lutkówka, dnia 26 marca 2020 r.

Do:
Rzecznik Praw Obywatelskich
dr hab. Adam Bodnar
al. Solidarności 77
00-090 Warszawa

Szanowny Panie Rzeczniku,

Zwracam Pana uwagę na niekonstytucyjne – w moim przekonaniu – przepisy ustawy z dnia 5 grudnia 2008 r. o zapobieganiu oraz zwalczaniu zakażeń i chorób zakaźnych u ludzi i wydanego na ich podstawie rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 20 marca 2020 r. w sprawie ogłoszenia stanu epidemii wraz z aktami nowelizującymi.

Na mocy art. 46 ust. 4 wspomnianej ustawy możliwe jest m.in. czasowe ograniczenie określonego sposobu przemieszczania się, czasowe ograniczenie lub zakaz obrotu i używania określonych przedmiotów lub produktów, czasowe ograniczenie funkcjonowania określonych zakładów pracy, wydanie zakazu zgromadzeń oraz wydanie nakazu udostępniania lokali i innych nieruchomości.

Powyższe zakłada możliwość znacznego ograniczenia konstytucyjnych praw obywateli, w szczególności wolności poruszania się po terytorium Rzeczypospolitej Polskiej (art. 52 ust. 1 Konstytucji), wolności działalności gospodarczej (art. 22 Konstytucji *a contrario*), wolności zgromadzeń (art. 57 Konstytucji), czy prawa własności (art. 21 ust. 1 Konstytucji). Wprawdzie postanowienia Konstytucji zezwalają na ograniczenie wspomnianych praw w drodze ustawy, należy jednakże zauważyć, że ewentualne ustawowe ograniczenia nie mogą naruszać istoty wolności i praw (art. 31 ust. 3 zd. 2 Konstytucji). Nadto przepisy art. 46 ust. 1 i 2 wspomnianej ustawy zakładają ograniczanie praw obywateli w drodze rozporządzenia (odpowiednio wojewody lub ministra zdrowia), co stoi w sprzeczności z przepisem art. 31 ust. 3 zd. 1 Konstytucji, który umożliwia ograniczanie konstytucyjnych praw wyłącznie w ustawie. Podkreślenia wymaga bowiem w tym miejscu, że samo wprowadzenie ograniczeń bezsprzecznie nastąpiło nie na mocy samej przywołanej ustawy, a na mocy ww. rozporządzenia Ministra Zdrowia w sprawie ogłoszenia stanu epidemii.

Ograniczeń wprowadzonych na mocy ww. rozporządzenia nie sposób też uznać za „nienaruszające istoty wolności i praw”, skoro przykładowo w § 3a. ust. 1 rozporządzenia wprowadzono z nielicznymi wyjątkami niemal całkowity zakaz poruszania się po terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, a w § 11a. ust. 1 pkt. 1) wprowadzono całkowity zakaz zgromadzeń.

Na marginesie należy także zauważyć, że przepis § 3a ust. 1 rozporządzenia wykracza poza delegację ustawową z art. 46 ust. 4 pkt. 1) przywołanej ustawy, który stanowi jedynie o możliwości „ograniczenia określonego sposobu przemieszczania się”, nie zaś – tak jak zostało to zrobione w rozporządzeniu – o możliwości wprowadzenia całkowitego zakazu przemieszczania się z wyjątkiem ściśle określonych celów.

Tak sformułowane przepisy przywołanej ustawy świadczą w istocie o zamiarze ustawodawcy wprowadzenia do porządku prawnego nowego stanu nadzwyczajnego, co jednak nie należy do kompetencji ustawodawcy zwykłego. Należy bowiem zauważyć, że kwestię stanów nadzwyczajnych, w tym możliwości ograniczania wolności i praw obywateli – także w przypadku zagrożeń dla zdrowia publicznego – kompleksowo reguluje Rozdział XI Konstytucji.

Skoro zatem Konstytucja przewiduje możliwość wprowadzenia stanów nadzwyczajnych w wypadkach szczególnych zagrożeń, to istnienie w porządku prawnym i stosowanie w obecnej sytuacji przepisów omijających zapisy Rozdziału XI Konstytucji – w tym przewidziane tam obostrzenia dotyczące czasu trwania stanów nadzwyczajnych i innych gwarancji praw obywateli – wydaje się nie tylko sprzeczne z prawem, ale też i całkowicie nieusprawiedliwione nawet aktualnymi nadzwyczajnymi okolicznościami. Przepisy ww. ustawy powinny być w istocie częścią ustawy o stanie wyjątkowym lub stanie klęski żywiołowej.

Z powyższych względów wnoszę o podjęcie przez Rzecznika Praw Obywatelskich działań zmierzających do wyeliminowania z porządku prawnego niekonstytucyjnych zapisów ustawy z dnia 5 grudnia 2008 r. o zapobieganiu oraz zwalczaniu zakażeń i chorób zakaźnych u ludzi.

Radosław Botev